

FEILIGENS FOAROP

Veiligheidsagenda 2024-2027

Dantumadiel

Zaaknummer 2023-238741

Datum: 27 februari 2024

voortgesteld



Aanpak
ondermijnende
criminaliteit

Jeugd
en
veiligheid

Weerbaarheid
tegen digitale
criminaliteit

Crisis-
beheersing
op orde



Voorwoord

Dantumadiel is een fijne plattelandsgemeente in het noordoosten van Fryslân waar het goed toeven is. De randstedelijke criminaliteit lijkt ons niet te raken, de criminaliteitscijfers zijn laag en het gevoel van veiligheid is bij onze inwoners hoog. Dat moeten we ook zo houden.

Terwijl ik dit zo opschrijf realiseer ik me dat ik en wij als gemeente niet naïef moeten zijn. Als ik terugkijk naar de afgelopen vier jaren dan weet ik dat er onverwachte zaken kunnen plaatsvinden, ook op gebied van openbare orde en veiligheid. Ik denk dan aan de jaren van de coronacrisis en direct daarop volgend de vluchtelingenstroom uit onder andere Oekraïne. We zijn in een hele korte periode uitgedaagd om onze veerkracht te tonen en ik heb respect voor onze ambtenaren die hierin goed werk hebben geleverd.

Ook realiseer ik me dat we oog moeten houden voor de ontwikkelingen die gaande zijn. Met name de opkomst van de digitale criminaliteit. Waar de risicovolle klassieke criminaliteitscijfers (inbraken, diefstal) dalen, stijgen de cijfers van deze vorm van criminaliteit. Als gemeente moeten we daarin meebewegen en onze inwoners hier alert op maken. En ja we weten ook dat er een verschuiving van het criminele ondermijnende werkveld plaats vindt van het zuiden van Nederland naar het noordelijke platteland. Ook daar hebben we het nodige te doen. Met name door het geven van trainingen aan onze medewerkers en door het geven van actieve voorlichting en workshops aan onze inwoners en het bedrijfsleven.

Dat kunnen we als gemeente niet alleen. Samen willen we blijvend werken aan een gemeente waar we veilig kunnen wonen, werken en leven. Daarvoor zijn onze inwoners, ondernemers maar ook onze partners zoals politie en het openbaar ministerie van groot belang. Samenwerken aan zowel grote als kleinschalige veiligheidsproblematiek staat in onze gemeente voorop en daar sta ik voor!

Feiligens Foarop! Foar al ús ynwenners!

De burgemeester
Klaas Agricola



Inhoud

1.	INLEIDING.....	4
1.1	Context en ontwikkelingen	4
1.2	Flankerend beleid.....	5
2	TERUGBLIK EN VEILIGHEIDSBEELD DANTUMADIEL	5
2.1	Terugblik.....	5
2.2	Veiligheidsbeeld Dantumadiel	9
3	GEPRIORITEERDE THEMA'S 2024-2027	11
3.1	Landelijke prioriteiten	11
3.2	Regionale prioriteiten.....	11
3.3	Prioritering Driehoek Noordoost Fryslân	11
3.4	Lokale prioriteiten.....	12
3.4.1	De aanpak van ondermijnende criminaliteit	12
3.4.2	Jeugd en veiligheid	13
3.4.3	Weerbaarheid tegen de digitale criminaliteit	14
3.4.4	Crisisbeheersing op orde	15
4	SAMEN VOOR EEN VEILIGE GEMEENTE (GOING CONCERN).....	16
5	BELEIDSCYCLUS EN FINANCIËN.....	17
5.1	Beleidscyclus.....	17
5.2	Financiën	17

1. Inleiding

Voor u ligt de veiligheidsagenda van de gemeente Dantumadiel. Een plattelandsgemeente waarvan de ambtelijke organisatie op 1 januari 2024 start. Een organisatie in opbouw. Als gemeente nemen we onze brede verantwoordelijkheid en zetten we ons in om die veiligheid te borgen. Dit doen we samen met onze inwoners, jongeren, ondernemers en partners.

Deze agenda geeft op strategisch niveau de kaders weer voor de jaren 2024-2027. De prioriteiten (hoofdstuk 3) zijn gebaseerd op het veiligheidsbeeld dat is gevormd door middel van een veiligheidsanalyse (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 4 wordt een inkijkje gegeven op de reguliere werkzaamheden van de veiligheidsadviseurs. Hoewel in deze agenda geprioriteerd wordt op thema's en deze centraal staan, zijn deze aanvullend op wat we al doen.

De veiligheidsagenda heeft zowel een juridische als bestuurlijke betekenis. Hiermee geeft de gemeenteraad, die het veiligheidsbeleid uiteindelijk vaststelt, richting aan zowel beleid als uitvoering van o.a. de inzet van de (nationale) politie. Hiermee is de veiligheidsagenda ook een 'baken' voor de burgemeester in zijn sleutelpositie op het veiligheidsdossier. Hij is als zelfstandig orgaan belast met het handhaven van de openbare orde en veiligheid. Hiervoor heeft de burgemeester tal van bestuurlijke bevoegdheden.

Iedere twee jaar ligt er een veiligheidsactieplan ten grondslag aan de veiligheidsagenda. Dit veiligheidsactieplan wordt vastgesteld door het college van B&W. Hierin worden de concrete activiteiten en beleidsdoelstellingen geformuleerd. Er is gekozen voor een tweejarig actieplan omdat de praktijk uitwijst dat de meeste projecten een langere doorloop hebben. Maar ook omdat er door beperkte financiële middelen en menskracht niet elk thema met evenveel aandacht kan worden opgepakt. In 2027 wordt de veiligheidsagenda opnieuw tegen het licht gehouden, zodat herijkte prioriteiten en ambities worden vastgesteld voor de planperiode 2028 t/m 2031.

Met de titel "Feiligens Foarop" willen we benadrukken dat de veiligheid van onze inwoners altijd voorop zal staan. Dit ondanks of misschien wel dankzij onze compacte organisatie in opbouw!

1.1 Context en ontwikkelingen

De afgelopen jaren is er een verandering opgetreden in het maatschappelijk veiligheidsveld. Extra werkzaamheden die er in voorgaande jaren niet waren en die grote impact hebben gehad op de belasting en de capaciteit. Denk alleen maar aan de **invloed van de coronacrisis** en de grote vluchtelingenstroom uit Oekraïne.

We constateren landelijk (veiligheidsmonitor 2021¹), maar ook in onze gemeente een daling van het aantal woninginbraken en diefstallen. En tegelijkertijd zien we een forse stijging van de **digitale criminaliteit**. Denk hierbij aan o.a. digitale oplichting, sexting, cyberpesten maar vooral phishing. 17 % van alle Nederlanders wordt slachtoffer van deze vorm van criminaliteit (veiligheidsmonitor 2021¹). In de voorbereiding van deze agenda zei een politieagent: "het is veel makkelijker om 100 personen tegelijkertijd digitaal op te lichten dan om één woninginbraak uit te voeren".

Een andere ontwikkeling waar we binnen het veiligheidsbelevingsveld rekening mee moeten houden is de **veranderende maatschappij**. Denk hierbij aan de verharding van het maatschappelijk debat en de toenemende sociale kloof. De maatschappelijke vraagstukken als de coronacrisis, de extreem hoge

¹ [Veiligheidsmonitor 2021 \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/nl-nl/onderwerpen/veiligheid)

energielasten, de stikstofmaatregelen en zorgen over wonen, gelden niet alleen landelijk maar treffen ook onze eigen inwoners en kunnen leiden tot maatschappelijke onrust, polarisatie en extremisme.

1.2 Flankerend beleid

Deze veiligheidsagenda staat niet op zichzelf. Veiligheid is een onderwerp dat veel beleidsvelden raakt. Door de gemeentelijke organisatie heen is op allerlei gebieden beleid ontwikkeld. De veiligheidsagenda is bedoeld om op het gebied van veiligheid een verbinding te leggen in het bestaande en nog te ontwikkelen beleid. In de veiligheidsagenda worden gezamenlijke prioriteiten gesteld waarop de komende jaren de focus komt te liggen. Voorbeelden van flankerend beleid zijn het evenementenbeleid, integriteitsbeleid, verkeers(veiligheids)beleid, toezicht- en handhavingsbeleid, drank- en horecabeleid, jeugdbeleid.

2 Terugblik en veiligheidsbeeld Dantumadiel

2.1 Terugblik

De afgelopen jaren is met partners in het veiligheidsveld, maar ook met partners in het sociaal/maatschappelijk veld gewerkt aan het verbeteren van de veiligheid in onze gemeente. Door deze gezamenlijke inzet en integrale samenwerking zijn goede resultaten behaald. De criminaliteitscijfers van de politie zijn stabiel en verhoudingsgewijs laag. In de “Veiligheidsagenda Mei elkoar foar feiligens 2020-2023” waren de volgende thema’s geprioriteerd. Per prioriteit wordt kort teruggeblikt:

- ✓ Verkeersveiligheid;
- ✓ Aanpak (woning) inbraken;
- ✓ Jeugd en overlast;
- ✓ Personen met onbegrepen gedrag;
- ✓ Ondernijning.

Verkeersveiligheid 2020-2023

In de afgelopen periode is gestreefd naar nul verkeersslachtoffers, door het vergroten van de feitelijke verkeersveiligheid én het verhogen van de verkeersveiligheidsbeleving. Dit doel is niet gerealiseerd, er zijn de afgelopen drie jaar 42 verkeersslachtoffers, waarvan 1 dodelijk slachtoffer, te betreuren. De aanrijdingen met letsel vinden vooral plaats binnen de bebouwde kom.

Politiecijfers meldingen verkeersongevallen letsel/dodelijke afloop			
	2020	2021	2022
Totaal	11	13	18

De afgelopen jaren is ingezet op het versterken van de samenwerking tussen de verkeersveiligheidsadviseurs van de gemeente en die van de politie. In het afstemmingsoverleg tussen burgemeester en politie is dit thema regelmatig geagendeerd en besproken.

De gemeentelijke facetten van verkeer en vervoer zijn ondergebracht in het Gemeentelijk Mobiliteitsplan (GMP) en wordt in deze agenda niet nader uitgelicht. Toch noemen we hier dat de gemeente naast wegbeheerder en verantwoordelijk voor de inrichting van veilige wegen ook ingezet heeft op verkeerseducatie.

Uit verschillende enquêtes die vanuit de gemeentelijke verkeersveiligheidsafdeling zijn gehouden blijkt dat “verkeersveiligheid” en dan met name te hard rijden zeer hoog scoort. De gemeente neemt hierin zijn rol als wegbeheerder en het aanleggen van een verkeersveilige infrastructuur, maar dit moet onlosmakelijk verbonden zijn met verkeershandhaving en snelheidscontroles.

Tijdens de expertgesprekken is door de politie benoemd dat men dagelijks bezig is met verkeerszaken en er regelmatig verkeerscontroles plaatsvinden, vaak zelfs meer dan bij andere basisteams. De controles worden als onderdeel van de reguliere werkzaamheden meegenomen. Winstwaarschuwing hierbij is dat controles afhankelijk zijn van meldingen of via de wijkagent worden aangevraagd.

Deze cijfers geven geen aanleiding om de komende jaren dit onderwerp te prioriteren in deze veiligheidsagenda. De samenwerking tussen gemeente en politie zal binnen de reguliere werkzaamheden plaatsvinden.

Aanpak (woning)inbraken

De ambitie van de gemeente was om het aantal woninginbraken te stabiliseren op het niveau van 2017, namelijk 13 woninginbraken. Onderstaande cijfers laten zelfs een redelijk grote daling zien. Tijdens de expertgesprekken met de politie wordt benoemd dat Feanwâlden het dorp is waar de meeste inbraken plaatsvonden. Als mogelijke oorzaak hiervan worden benoemd de centrale ligging, vlakbij de Centrale As.

Politiecijfers meldingen woninginbraken			
	2020	2021	2022
Totaal	13	8	7

Woninginbraken blijven een lastig fenomeen doordat de kans op heterdaad klein is. De meldingsbereidheid blijft laag. De afgelopen jaren is ingezet op het vergroten van risicobewustzijn, veelal reactief nadat er een inbraak heeft plaatsgevonden. Rondom de “donkere dagen” en vakantieperiodes zijn campagnes uitgezet en de whatsappbuurtpreventie is gestimuleerd door ondersteuning van WhatsApp-borden.

Ondanks dat elke woninginbraak er één te veel is geven deze cijfers geen aanleiding om dit onderwerp opnieuw te prioriteren in deze veiligheidsagenda.

Jeugd en overlast

De ambitie van de gemeente was om in te zetten op de aanpak van problematische jeugdgroepen en groepsgedrag. Hiervoor is het landelijke 7-stappenmodel verder uitgewerkt en geïmplementeerd. De afspraken over hoe er wordt samengewerkt en hoe er informatie wordt gedeeld zijn opgenomen in een convenant. Om de keten van samenwerking te versterken is ook een jeugdboa aangesteld. De inzet van toezichthouders/boa's met een taakaccent op jeugd is nog niet goed tot uiting gekomen en verdient een doorontwikkeling.

Politiecijfers meldingen jeugdoverlast			
	2020	2021	2022
Totaal	106	121	79

De meldingen van overlast door jongeren lijken in Dantumadiel stabiel. Maar wanneer er sprake is van overlast door jeugd dan heeft dat grote impact op een buurt of dorp. Daarnaast zien we ook de jongeren zelf als een kwetsbare doelgroep waar we als gemeente een taak in hebben en willen nemen. Om deze reden blijft jeugd geprioriteerd voor de komende beleidsperiode. We richten ons dan niet meer alleen op overlast door jeugd, maar trekken het breder naar het thema “jeugd en veiligheid”.

Personen met onbegrepen gedrag

Het thema ‘personen met onbegrepen gedrag’ was de vorige beleidsperiode geprioriteerd omdat verwacht werd dat de invoering van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) op 1 januari 2020, voor de gemeente een verzwaring van de werkzaamheden zou betekenen. Onze ambitie was om te investeren op samenwerking en het juridisch borgen daarvan. De invoering van de Wvggz betekent dat de gemeente zelf de verantwoordelijkheid neemt om de gehele infrastructuur voor procedures Crisismaatregel (CM) en Zorgmachtiging (ZM) in te richten. In Fryslân is er voor gekozen om hierin samen te werken en zowel het verkennend onderzoek bij een Zorgmachtiging als het horen bij een crisismaatregel in eerste instantie te beleggen bij de Veiligheidsregio Fryslân (GGD).

Uit de ‘evaluatie dienstverleningsovereenkomsten (DVO’s) Meldpunt zorgwekkend gedrag en de Wet verplichte ggz’ van de GGD blijkt dat de regionale aanpak werkt. Het beleggen van taken bij de GGD Fryslân heeft meerwaarde. De professionals hebben de beoogde deskundigheid rondom vervuiling, verwaarlozing, zorgwekkend gedrag en kennen het netwerk. Daarnaast is er een Friese uniforme werkwijze en kenbaarheid voor de ketenpartners. De Friese aanpak wordt gezien als efficiënt omdat bij lage aantallen in een gemeente het moeilijk is om de vereiste deskundigheid op peil te houden.

Politiecijfers meldingen personen met onbegrepen gedrag			
	2020	2021	2022
Totaal	83	167	150
Cijfers GGD Friese gemeenten			
Horen crisismaatregel	157 (135 werkelijk gehoord)	148 (126)	138 (111)
Aanvraag zorgmachtiging	19	11	7

In Dantumadiel zijn geen aanvragen voor een zorgmachtiging (ZM) geweest. Ook is er geen crisismaatregel (CM) opgelegd de afgelopen jaren. In het expertgesprek met de GGD is gevraagd naar de reden hiervan. Aangegeven werd dat de beoordeling en oplegging van de CM altijd plaatsvindt in de gemeente waar de persoon zich bevindt. In de praktijk is dit altijd Heerenveen of Leeuwarden omdat personen worden overgebracht naar een GGZ-kliniek. Geschat wordt dat er jaarlijks 300 tot 400 CM's in de provincie worden opgelegd, de meeste personen komen uit de gemeente Leeuwarden.

Als we kijken naar de ZM dan wordt aangegeven dat personen met onbegrepen gedrag meestal al in beeld zijn bij politie en hulpverlening. Als er al een traject is ingezet en bijvoorbeeld de GGZ of VNN zijn al betrokken dan loopt de aanvraag ZM via die organisatie. Er is geen zicht op het aantal meldingen die via deze route worden aangevraagd.

Genoemde cijfers geven geen aanleiding om de komende jaren dit onderwerp te prioriteren in deze veiligheidsagenda.

Ondermijning

De gemeente Dantumadiel had in de beleidsperiode 2020-2023 de volgende ambitie: *Medewerkers, inwoners en ondernemers herkennen ondermijnende criminaliteit en weten hoe en waar ze dit moeten melden. Er is hierbij specifiek aandacht voor het buitengebied.*

Op de ranglijst van meest ondermijningsgevoelige gemeenten staat Dantumadiel op plek 219 (van de 352). "De kaart laat zien dat georganiseerde criminaliteit, drugscriminaliteit, zich eigenlijk in elke hoek van ons land heeft kunnen nestelen en wortelen. Het is niet zo dat het alleen in grote steden gebeurt. Ik denk dat heel veel Nederlanders niet beseffen hoe dichtbij het is.", aldus de minister van veiligheid en justitie². Dantumadiel staat niet heel erg hoog op de ranglijst, maar zeker ook niet onderaan.

De afgelopen beleidsperiode is voornamelijk ingezet op

1. Weerbaarheid/ bewustwording.
 - ✓ Alle nieuwe medewerkers hebben deelgenomen aan een basistraining ondermijning georganiseerd en aangeboden door de adviseur veiligheid. Dit was in coronatijd, dus heeft digitaal plaatsgevonden.
 - ✓ Alle medewerkers van de buitendienst en de medewerkers met klantencontact hebben mee kunnen doen aan de ondermijningsdag. In een drietal workshops is men meegenomen in de wereld van ondermijning, bewustwording en het melden van verdachte situaties. In totaal hebben zo'n 150 medewerkers hieraan deelgenomen.
 - ✓ De gemeenteraad heeft deelgenomen aan de trainingsmiddag ondermijning.
 - ✓ Er is een weerbaarheidsscan uitgevoerd.
2. Eigen beleid op orde.
 - ✓ Bibob- en damoclesbeleid³ is vastgesteld en de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) is gescreend op ondermijningsartikelen.
 - ✓ Medewerkers zijn opgeleid voor het juist toepassen en uitvoeren van dit beleid.
 - ✓ Aggressieprotocol is vastgesteld en kwetsbare functies zijn benoemd (P&O).
 - ✓ Op 5 november 2019 heeft de raad een eigen integriteitsprotocol en de daarbij behorende gedragscode vastgesteld.
- ✓ Protocol Aanpak drugsafvaldumpingen in de provincie Fryslân is opgesteld (trekker is de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)). Het protocol is een werkinstructie voor betrokken partners.
3. In navolging van de bijeenkomst **Boef zoekt boer** in 2020, is in 2021 is gestart met het "veilig buitengebied Dantumadiel en Noardeast-Fryslân. De aanpak Veilig Buitengebied is ingezet om:
 - ✓ bewustwording te creëren en/of te vergroten bij de betrokken partners;
 - ✓ vergroten van de weerbaarheid;
 - ✓ bevorderen van (integrale) samenwerking door Publiek Private Samenwerking (PPS) in het buitengebied;
 - ✓ toewerken naar doelen en resultaten, inzetten van maatregelen en acties.

De afgelopen drie jaar is vooral ingezet op informatie verzamelen door onder andere enquêtes, schouwen en is er ingezet op een betere samenwerking. Er is een werkgroep

² [Schulden, drugs, risicojongeren: deze gemeenten zijn het kwetsbaarst voor zware criminelen | RTL Nieuws](#)

³ Door nieuwe wetgeving verdient dit beleid in de komende beleidsperiode een actualisatie.

ontstaan met LTO⁴, NMV⁵, AJF⁶, AJK⁷, OSK⁸, gemeente, politie en brandweer. Voor onze aanpak en samenwerking is 13 maart 2023 een ster uitgereikt door het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV). De werkgroep geeft het volgende mee:

- ✓ Agrarisch ondernemers horen of zien nog geen/nauwelijks problemen bij huidige actieve bedrijven. Er is wel zorg voor de toekomst. Zij geven de boodschap mee: maak beleid gemeente (en andere overheden) voor het buitengebied. Waar staan we over 10 jaar?
- ✓ De meldingsbereidheid heeft blijvend aandacht nodig.
- ✓ Medewerkers van Wetterskip, Natuurbeheerders betrekken bij onze aanpak.
- ✓ Voer acties uit. Niet alleen praten over, maar ook doen. Met andere woorden **“Ga de boer op”!**⁹

4. Friese Norm

Er is zowel ambtelijk als bestuurlijk meegewerkt aan de vormgeving van de Friese Norm. In 2022 hebben de Friese overheden zich geconformeerd aan dit beleid welke is vastgelegd in een intentieverklaring. Doel is te komen tot een uniforme Friese werkwijze tegen ondermijnende criminaliteit. Eén van de zaken die hieruit voortvloeit is deelname aan Meld Misdaad Anoniem.

5. Lokaal Informatie Overleg (LIO)

In 2022 is er een Lokaal Informatieoverleg Ondermijning (LIO) ingericht, waarin de adviseur veiligheid de trekker is. KCC-medewerkers, handhavers, vergunningverleners en medewerkers van de buitendienst wisselen met elkaar gegevens/signalen uit. Politie en het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) zijn aanwezig als adviseur van het LIO. Gelet op de ontvlechting zal de komende beleidsperiode hierop opnieuw moeten worden geïnvesteerd. Aandachtspunt hierbij is de informatiedeling.

6. In november 2023 start het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) met een pilotonderzoek naar drugsresten in het rioolwater. Dantumadiel is één van de pilotgemeenten.

2.2 Veiligheidsbeeld Dantumadiel

Het veiligheidsbeeld van de gemeente is goed. Onze inwoners voelen zich veilig, hebben het idee dat er weinig criminaliteit plaatsvindt en denken dat (ondermijnende) criminaliteit niet in onze gemeente plaatsvindt. Uit de schouw die op 23 september 2023 is geweest blijkt dat inwoners en ondernemers niet bekend zijn met het begrip ondermijning. Daarbij geven zij aan zich veilig te voelen en te wonen in een fijne buurt. Misschien is men te naïef en voelt men zich te veilig!

De landelijk Veiligheidsmonitor 2021¹⁰ toont dat in Noordoost Fryslân, 33,1 % van de inwoners veel overlast ervaart. Dat kan gaan om verlichting, te hard rijden, overlast door burens, etc. In Noord Nederland is het percentage 38,9 %. Op de vraag of iemand zich wel eens onveilig voelt wordt landelijk 14 % gescoord. In Noord Nederland is dat 10,4 % en in Noordoost Fryslân vindt 7,4 % zich wel eens onveilig. De tevredenheid over het functioneren van de politie in de eigen buurt scoort in Noordoost

⁴ Land en Tuinbouw Organisatie afdeling Noord

⁵ Nederlandse Melkveehouders Vakbond

⁶ Agrarische Jongeren Fryslân

⁷ Agrarische Jongeren Kontakt

⁸ Ondernemers Sociëteit Kollum

⁹ [VIDEO: Werkgroep waarschuwt voor criminele activiteiten in buitengebied - RTV NOF Nieuws](#)

¹⁰ [Veiligheidsmonitor 2021 \(cbs.nl\)](#)

Fryslân hoog, 40,4 %. Regionaal is dat 36,7 % en landelijk 37 %. Uit eigen enquêtes en gesprekken met inwoners die in het kader van het project veilig buitengebied zijn gehouden blijkt dat 82 % de wijkagent niet kent. Als het een doel is om de wijkagent te kennen dan is dit percentage negatief. Als gekeken wordt naar het criminaliteitsbeeld dan geeft dit percentage een gunstig beeld.

De leefbaarheid van een gemeente is ook een goede indicatie. De leefbaarometer ¹¹ geeft online informatie over de leefbaarheid in alle buurten en wijken. Dantumadiel scoort hier een ruim voldoende. Overlast en veiligheid scoort iets boven het landelijk gemiddelde.

Op de website www.waarstaatjegemeente.nl¹² zijn per gemeente verschillende veiligheidsindicatoren ('veiligheidsindices') te vinden. Hierbij gaat o.a. het om de *criminaliteitsindex*, *overlastindex* (ervaren overlast in de wijk), *onveiligheidsbeleving* (ervaren onveiligheid in de eigen buurt) en *onveiligheidsperceptie* (hoe men de veiligheidssituatie in de eigen buurt ervaart). De waarde van 2014 is gesteld op 100. Hoe lager de cijfers in de jaren daarna, hoe sterker de verbetering ten opzichte van 2014. De veiligheidsindices zijn het voor het laatst landelijk vastgesteld in 2021

	2017	2019	2021
Criminaliteitsindex	67	74	85
Overlastindex	93	98	97
Onveiligheidsbeleving	99	92	90
Onveiligheidsperceptie	99	101	81

Meldings- en aangiftebereidheid

Uit de veiligheidsmonitor 2021¹³ blijkt dat in 2021 gemiddeld 38 % van de slachtoffers van traditionele criminaliteit, melding heeft gemaakt van wat hen was overkomen. Bijna 1 op de 3 slachtoffers deed aangifte. Hoewel er geen cijfers zijn over Dantumadiel, weten we dat de meldingsbereidheid in onze gemeente laag is. Lager dan het landelijk gemiddelde. Dit beeld wordt bevestigd door expertgesprekken met politie, dorpencoördinator, bedrijvencontactfunctionaris en eerdere enquêtes. Het belangrijkste motief voor slachtoffers om het delict niet bij de politie aan te geven is dat 'het niets helpt'.

Een verdere analyse van 'onze' **politiecijfers** en het expertgesprek daarover toont aan dat:

- ✓ in vergelijking met voorgaande jaren de inbraakmeldingen dalen;
- ✓ er een stijging te zien is op digitale criminaliteit. Waarbij de verwachting is dat dit cijfer hoger moet zijn omdat inwoners en bedrijven vaak door schaamte geen melding/ aangifte hiervan doen;
- ✓ er veel meldingen van personen met onbegrepen gedrag zijn. De helft van de meldingen zijn afkomstig van één persoon;
- ✓ er een afname te zien is van meldingen huiselijk geweld;
- ✓ de meldingen over drank- en drugsoverlast stabiel zijn, maar nog wel de nodige aandacht vergen;

¹¹ <https://www.leefbaarometer.nl/kaart/#kaart/details>
[Leefbaarometer Home](#)

¹² [Dashboard - Openbare orde en veiligheid - Dantumadiel \(waarstaatjegemeente.nl\)](#)

¹³ [4. Traditionele criminaliteit \(cbs.nl\)](#)

- ✓ de politiecijfers een stijgende lijn laten zien ten opzichte van voorgaande jaren wat de verkeersveiligheid betreft, 5 gevallen meer dan het jaar daarvoor. De eigen inwoners geven te hard rijden aan als onveilig.

3 Geprioriteerde thema's 2024-2027

3.1 Landelijke prioriteiten

De minister van Justitie en Veiligheid stelt in overleg met de gezagen (conform de wet, de regioburgemeesters en de voorzitter van het college van procureurs-generaal) de onderwerpen voor de landelijke veiligheidsagenda vast. De landelijke veiligheidsthema's voor 2023-2026 zijn:

- ✓ cybercrime/ digitale veiligheid;
- ✓ polarisatie/ verbinding met de samenleving;
- ✓ ondermijning;
- ✓ mensenhandel.

3.2 Regionale prioriteiten

Regionaal Beleidsplan

Regionaal wordt er door de drie noordelijke provincies (3-Noord) samengewerkt op het gebied van veiligheid dat om de vier jaar wordt vastgelegd in het Regionaal Beleidsplan Veiligheid Noord-Nederland (RBP). In onze veiligheidsagenda wordt uitgegaan van het RBP 2024-2027 dat op 21 december 2023 wordt vastgesteld. De totstandkoming van dit regionale beleid heeft zijn basis in de lokale gemeentelijke veiligheidsplannen. Dit RBP verandert niets aan de lokaal vastgestelde prioriteiten; wél kan het een aanvullende en faciliterende werking hebben. Op regionaal niveau wordt dus gewerkt aan strategische ontwikkelthema's die onze aandacht nodig hebben.

De prioriteiten opgenomen in het RBP zijn:

- ✓ maatschappelijke onrust;
- ✓ (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit;
- ✓ cyberveiligheid;
- ✓ effectieve verbinding Veiligheid en Zorg.

Ontwikkelingen crisisbeheersing/ Veiligheidsregio Fryslân (VRF)

Vanuit de crisisbeheersing en brandweertzorg zijn er onderwerpen die de komende jaren aandacht vragen, zowel op regionaal als op lokaal niveau. Wettelijke verplichtingen die voortvloeien uit de Wet Veiligheidsregio's zijn thema's die jaarlijks terugkomen. Op 15 december 2021 is het Friese Regionaal Crisisplan 2022-2025 vastgesteld. Op 22 juni 2023 zijn de daarbij behorende nieuwe deelplannen voor bevolkingszorg en crisiscommunicatie door de bestuurscommissie veiligheid vastgesteld. Deze nieuwe planvorming maakt dat we als gemeente tijdens een noodsituatie op een andere manier werken.

3.3 Prioritering Driehoek Noordoost Fryslân

In het driehoeksoverleg (artikel 13 van de Politiewet 2012) zijn in juni 2022 afspraken gemaakt over de inzet van politie, basisteam Noordoost Fryslân, op het gebied van ondermijnende criminaliteit en de aanpak van cybercriminaliteit. Aan de politie is gevraagd de komende jaren de focus op deze thema's te leggen en hiermee rekening te houden in de politie(jaar)werkplannen.

Dit betekent overigens niet dat er geen inzet is op de reguliere politietaken en andere gemeentelijke lokale prioriteiten. Deze vinden plaats binnen de reguliere werkzaamheden van de politie.

3.4 Lokale prioriteiten

In dit hoofdstuk zijn de prioriteiten voor de komende vier jaar benoemd. De prioriteiten zorgen voor focus en specifieke richting. Dat wil niet zeggen dat niet geprioriteerde onderwerpen worden genegeerd: zij krijgen alleen geen extra aandacht de komende jaren. Voor die andere onderwerpen wordt het bestaande basisniveau gehandhaafd. Zie ook hoofdstuk 4. Bij het formuleren van de doelen is er voor gekozen om kwalitatieve doelen te beschrijven. Dit is gedaan omdat cijfers niet altijd alles zeggen.

De volgende prioriteiten leidend in de beleidsperiode 2024-2027. In willekeurige volgorde:

- ✓ de aanpak van ondermijnende criminaliteit;
- ✓ jeugd en veiligheid;
- ✓ weerbaarheid tegen de digitale criminaliteit;
- ✓ crisisbeheersing op orde.

3.4.1 De aanpak van ondermijnende criminaliteit

Ondermijning verwijst naar de effecten van georganiseerde criminaliteit, zoals de verwevenheid met legale structuren en het vermogen om invloed uit te oefenen in de samenleving. Dit kan leiden tot bedreigingen voor het openbaar bestuur en de rechtsstaat (NCTV, 2022).

De aanpak van ondermijning is al jaren niet louter een taak meer van de politie en het OM. Gemeenten, met in het bijzonder de burgemeester in diens rol als handhaver van de openbare orde op grond van de Gemeentewet, wordt gezien als regiehouder in diens gemeente. Ze kunnen de aanpak van ondermijning opzetten en middels barrières voorkomen dat criminelen gebruikmaken van legale middelen en/ of diensten¹⁴.

Ondermijning heeft een corrumperend effect op de samenleving. Ondermijning tast de rechtsorde aan. En er is vaak sprake van ernstig slachtofferschap met langdurige consequenties. Daarbij komt dat we weten dat er een verschuiving van criminele activiteiten richting noord Nederland plaatsvindt. Ons grote buitengebied is hiervoor kwetsbaar. Daarom willen we onze rol als regiehouder breed en integraal oppakken en wegzetten in onze organisatie.

Ambitie en doelen 2024-2027

De gemeente Dantumadiel geeft prioriteit aan de aanpak van ondermijning en wil daarin samenwerken met externe organisaties. De eigen inwoners en ondernemers hebben hier nadrukkelijk een rol in de samenwerking. Er is daarbij aandacht voor:

- ✓ het verbeteren van de informatiepositie zodat we beschikken over een actueel ondermijningsbeeld.
- ✓ het vergroten van de weerbaarheid: bestuurlijk, ambtelijk en van inwoners en ondernemers.

Wat wordt hiervoor gedaan

1. Het opzetten (herinrichten na ontvlechting) en coördineren van een Lokaal Informatie Overleg Dantumadiel (LIO).
2. Een doorontwikkeling van de aanpak en inzet op een veilig buitengebied, met extra focus op de samenwerking met partners en betrokken inwoners, organisaties en bedrijven.

¹⁴ Kamerstukken: De gemeente, meer in het bijzonder de burgemeester, wordt vanuit zijn taak als handhaver van de openbare orde, beschouwd als regiehouder voor wat betreft de aanpak van ondermijning, zo blijkt uit diverse Kamerstukken (1. TK 2018-2019, 29911, nr. 212 en 2. TK 2017-2018, 29 911 nr. 207)

3. Een inzet op veilige bedrijventerreinen door het versterken van de gerichte inzet van integrale controles en samenwerking op vlak van toezicht en handhaving door gemeente, politie, douane, belastingdienst.
4. Er wordt ingezet op een doorlopende aanpak op bewustwording, zowel intern (binnenspiegel) als extern (buitenspiegel) gericht.
5. Beleidsontwikkelingen aangaande ondermijning worden gevolgd en indien nodig wordt het beleid geactualiseerd. Denk hierbij aan aanpassingen van het Bibobbeleid, damoclesbeleid, maar ook aan onderzoeken die momenteel worden uitgevoerd¹⁵.

3.4.2 Jeugd en veiligheid

Jeugdgroepen zijn van alle tijden en alle culturen, ook in Dantumadiel. Het behoren bij een groep en samen optrekken is normaal. Het wordt anders als er ook sprake is van overlastgevend, ongewenst of zelfs crimineel gedrag. In Dantumadiel zijn er de afgelopen jaren groepen geweest die met name als overlastgevende groepen bekend stonden. Er zijn best wel meldingen van overlast door jeugd, maar die aantallen zijn niet hoog.

Hoewel er nog steeds groepen op straat te vinden zijn, is ook bekend dat binnen de digitale wereld er tussen jongeren van alles plaatsvindt. Denk aan cyberpesten, groepsvorming en uitsluiting, maar ook hoe jongeren betrokken worden bij drugscriminaliteit. Veel vindt dus plaats in een voor ons nog onzichtbare (digitale) wereld.

Een andere trend is de jeugd die een kwetsbare doelgroep vormt voor (ondermijnende) drugscriminaliteit. Uit het onderzoek van RTLnieuws waarin is onderzocht waar en hoe groot de kans is dat jongeren in de drugscriminaliteit raken ¹⁶, blijkt dat in Dantumadiel 3,1% van de jongeren een hoog risico hebben om in die criminaliteit te belanden. Op peildatum, 24 oktober 2023, heeft Dantumadiel 3.575 jeugdigen in de leeftijdscategorie van 8 tot 23 jaar. 3,1 % lijkt niet veel maar het gaat wel om 110 Dantumadielse jongeren die kwetsbaar zijn. Dit onderzoek laat zien waar de risico's zitten. Het dashboard "zicht op ondermijning"¹⁷ ondersteunt dit, voor De Westereen is dit percentage 4,7 %. En dat zijn alleen al 40 personen. Ook binnen Dantumadiel spelen zorgen als armoede, éénoudergezinnen, weinig perspectief bieden aan jongeren, schooluitval etcetera.

Uit de expertgesprekken met politie wordt alcohol- en drugsgebruik genoemd als een fenomeen in onze regio dat opvallend is. Dit geldt overigens niet alleen voor jongeren. Gelet op dit brede maatschappelijke probleem wil Dantumadiel samenwerken met de beleidsvelden jeugd, armoede en sociaal domein. Het loont om te investeren op deze jongeren. Dat kan door meer in te zetten op jongerenwerk, zowel op school als op straat. Maar ook in de brede samenwerking met partners waarbij zowel preventie als repressie onderdeel is van de aanpak. Die verbinding is onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Gelet op voorgaande trends is er voor gekozen om niet het thema 'jeugd en overlast' te benoemen, maar te verbreden en het thema '**jeugd en veiligheid**' te prioriteren.

Ambitie en doelen 2024-2027

¹⁵ Edward van der Torre, Pieter Tops, Titia Jongepier en Janne Landsman momenteel bezig met een onderzoek naar de aanpak van ondermijning in heel Friesland. De verwachting is dat dit onderzoek inzicht gaat geven in de criminele gelegenheidsstructuren in Friesland. Het onderzoek wordt naar verwachting begin 2024 opgeleverd.

¹⁶ [In tal van wijken dreigt 1 op 8 jongeren drugscrimineel te worden | RTL Nieuws](#)

¹⁷ [Zicht op Ondermijning](#)

Het voorkomen van problematische jeugdgroepen in een buurt én daarmee voorkomen dat individuele jongeren afglijden in de criminaliteit. Maar ook het voorkomen dat jongeren doorgroeien in de georganiseerde criminaliteit.

Wat wordt hiervoor gedaan

1. We (door)ontwikkelen een aanpak die aansluit bij de problematiek en de behoefte van onze jongeren. Het 7 stappenmodel¹⁸ blijft hierbij de basis van samenwerken met onze partners en inwoners.
2. Het voorkomen van jonge aanwas in de ondermijnende criminaliteit (in samenwerking met het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC).
3. Er is aandacht voor zowel de online als de offline leefwereld van jongeren en onze aanpak zal in nauwe samenwerking met de andere beleidsvelden plaatsvinden.
4. We werken samen met onze partners aan een veilige omgeving in en om school.
5. We zullen steeds meer werken in de online-leefwereld van jongeren.

3.4.3 Weerbaarheid tegen de digitale criminaliteit

Onder gedigitaliseerde criminaliteit vallen delicten die buiten de digitale wereld ook plaats vinden. Denk bijvoorbeeld aan oplichting door middel van babbeltrucs of verkoopfraude. Door het gebruik van ICT (Informatie- en Communicatie Technologie) kunnen deze delicten op grotere schaal en sneller gepleegd worden. Voorbeelden hiervan zijn: WhatsAppfraude, marktplaatsfraude of digitale stalking. Bij gedigitaliseerde criminaliteit worden ICT-systemen gebruikt als middel maar ligt het doel van deze delicten niet binnen ICT-systemen, maar bijvoorbeeld bij geld en invloed op mensen (het CCV¹⁹).

Phishing is de meest voorkomende vorm. Bij veel mensen ontbreekt de kennis van deze vorm van criminaliteit. Online criminaliteit veroorzaakt veel leed en het risico op slachtofferschap is groot. De Landelijke veiligheidsmonitor 2021²⁰ geeft aan dat het om 17 % van de Nederlanders gaat. Daarbij volgen de digitale ontwikkelingen zich in een hoog tempo op. Het is moeilijk te voorspellen hoe de ontwikkelingen zullen gaan de komende jaren en wat er van de gemeente verlangd gaat worden aan inzet, capaciteit en expertise.

Bestuurlijke en organisatorisch valt het onderwerp binnen verschillende portefeuilles en teams. Het is belangrijk om te onderkennen dat net als veiligheid zelf, de digitale variant het gehele gemeentelijke beleidsveld raakt. Het mag duidelijk zijn dat dit soort criminaliteit de gemeentegrenzen overstijgt en toch willen we als gemeente hierin onze rol oppakken en bijdragen aan een samenleving waarin inwoners en overheid optimaal en veilig gebruik kunnen maken van de mogelijkheden van technologie. Tegelijkertijd willen we onze ogen niet sluiten voor de risico's van bepaalde technologie. We willen onze inwoners, ondernemers en onszelf zo goed mogelijk toerusten om hiermee om te gaan.

Het is dus belangrijk om de samenleving op dit gebied weerbaarder te maken en we willen daarbij de focus leggen op de kwetsbare doelgroepen. Hierin werken we samen met publieke en private organisaties, zowel preventief als repressief.

¹⁸ <https://wegwijzerjeugdenveiligheid.nl/instrumenten/het-7-stappenmodel/de-7-stappen>

¹⁹ [Definitie cybercrime - Het CCV](#)

²⁰ [Veiligheidsmonitor 2021 \(cbs.nl\)](#)

Politiecijfers meldingen cybercriminaliteit basisteam Noordoost Fryslân 2022		
Categorie	Totaal aantal basisteam NO Fryslân	Totaal aantal Dantumadiel
Fraude bankgegevens	111	18
Aan- en verkoopfraude	8	4
Creditkaartfraude	8	3
Overige fraude	5	2
Sextortion	9	1
Indicatie van slachtoffers van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit Dantumadiel ²¹²²		
Leeftijd 15 tot 25		436
Leeftijd 25 tot 45		751
Leeftijd 45 tot 65		941
Leeftijd 65+		536
Totaal		2664
Financiële schade		€ 723.000

Ambitie en doelen 2024-2027

We zetten ons in om te voorkomen dat inwoners en bedrijven slachtoffer worden van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit. Ook zorgen we ervoor dat de informatiebeveiliging van de gemeente op orde is en dat we goed voorbereid zijn op cybercrises en online aangejaagde ordeverstoringen.

Wat wordt hiervoor gedaan

1. Investeren in de digitale weerbaarheid van onze eigen organisatie en van de inwoners en bedrijven in Dantumadiel. Daarbij focussen we vooral op de kwetsbare doelgroepen, namelijk de ouderen, de jonge jeugd en de bedrijven door hen bewuster te maken van de veiligheidsrisico's van de digitale wereld en het bieden van een handelingsperspectief.
2. Het volgen van ontwikkelingen op gebied van online aangejaagde ordeverstoring.
3. Het bewust maken en trainen van de gemeentelijke organisatie op de gevolgen van een cybercrisis.

3.4.4 Crisisbeheersing op orde

Gemeenten hebben als onderdeel van het openbaar bestuur een algemene zorgplicht voor hun inwoners en vervullen daarmee een essentiële rol in de crisisbeheersing. De maatregelen en voorzieningen die gemeenten nemen met het oog op een ramp of crisis worden bevolkingszorg genoemd.

Dantumadiel is een organisatie in ontwikkeling. Dit betekent dat er ook een geheel nieuw team bevolkingszorg gevormd gaat worden. Nieuwe collega's en naast de eigen functie een taak in de crisisorganisatie als er een noodsituatie plaats vindt. En dan is er ook nog de implementatie van de nieuwe deelplannen met ingang van 2024. Gelet hierop lijkt een extra focus voor de komende jaren voor de hand te liggen.

²¹ [Het CCV - Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid](#)

²² [Gemeente Dantumadiel in cijfers en grafieken \(bijgewerkt 2023!\) | AlleCijfers.nl](#)

Ambitie en doelen 2024-2027

De gemeente Dantumadiel is goed voorbereid op **noodsituaties** zoals branden, incidenten en crisissen en perkt de negatieve gevolgen daarvan in.

Wat wordt hiervoor gedaan

1. Het organiseren van een goed lopend team bevolkingszorg en team communicatie.
2. Het opleiden, trainen en oefenen (OTO) van medewerkers en bestuurders vindt jaarlijks minimaal één keer plaats.
3. Er wordt onderzocht hoe er slagvaardiger gehandeld kan worden als er sprake is van een GRIP 0 situatie en de Officier van Dienst bevolkingszorg (OvDbz) wordt opgepiept.

4 Samen voor een veilige gemeente (going concern)

Elke dag werken we aan een veilige gemeente. Naast de thema's waar de komende vier jaar prioriteit aan wordt gegeven hebben we ook een pallet aan regulier werk. In een compacte, robuuste organisatie als Dantumadiel, doen we dat niet alleen. Grotendeels worden deze werkzaamheden binnen de bestaande capaciteit uitgevoerd door beleidsadviseurs veiligheid. Zij werken projectmatig en hebben een regierol, wat betekent dat op meerdere thema's samengewerkt wordt met in- en externe partners.

Binnen het gemeentelijk veiligheidsdomein is er ook aandacht voor inzet op diverse andere veiligheidsthema's zoals onder andere het versterken van de sociale veiligheid, het tegengaan van grote verstoringen van de openbare orde en overlast, wettelijke taken, het adviseren bij bestuurlijke maatregelen, vragen uit de samenleving en incidenten. Daarnaast richt onze inzet zich op het versterken van de fysieke veiligheid door het voorkomen en tegengaan van branden, ongevallen, rampen, crisis en maatschappelijke onrust.

Onze werkzaamheden bestaan onder andere uit (niet limitatief):

- **Bestuursadvisering** over de inzet van burgemeestersbevoegdheden bij acute dreigende openbare orde problematiek of incidenten.
- Ondersteuning en advisering van de burgemeester in de verschillende veiligheidsoverleggen (o.a. politieoverleg en veiligheidsregio).
- De veiligheid en leefbaarheid te bevorderen bij specifieke locaties. Met name wanneer er sprake is van aanhoudende overlast, die het woongenot en gevoel van veiligheid ernstig bedreigen, werken we samen aan een **aanpak woonoverlast**. Denk hierbij aan bijvoorbeeld geluidsoverlast van burens, vervuilde tuinen en woningen, viezigheid van dieren, verloederde en vervallen panden of ernstige overlast door drugshandel.
- Het adviseren over het **veilig laten verlopen van evenementen**, waarvan de Paardendagen en het bouwvakfestival de grootste evenementen zijn.
- Het stimuleren om te werken aan de weerbaarheid van de eigen organisatie, zoals Bibob-beleid en deze toe te passen.
- Maatregelen te nemen om de verkeersveiligheid te bevorderen.
- Het verbeteren van de meldingsbereidheid, waaronder MMA door middel van campagnes.
- Het coördineren en/ of meedenken met sociale veiligheidscasus. Wanneer er gesproken wordt over 'sociale veiligheid' dan wordt daarmee bedoeld dat inwoners zich beschermd voelen tegen gevaar dat veroorzaakt wordt door of dreigt van de kant van menselijk handelen in de openbare ruimte. De afgelopen jaren is er veel sociale veiligheidscasus behandeld. Gewerkt wordt conform de methode **Aanpak ter Voorkoming Escalatie (AVE)**. Onder dit

thema valt ook het tegengaan van de maatschappelijke onrust door incidenten. Maar ook de werkzaamheden in het kader van huiselijk geweld en een opgelegd huisverbod.

- **Coördinatie op terugkeer van (ex)gedetineerden** wanneer er sprake is van maatschappelijke onrust. In het kader van het woonplaatsbeginsel keren gedetineerden na detentie terug naar de eigen gemeente. Ter voorkoming van recidive wordt een gedetineerde actief begeleid op de volgende vijf leefgebieden: ID-bewijs, huisvesting, inkomen & werk, schulden en zorg.
- Uitwerken van beleid, waar het veiligheidsvraagstukken betreft ook flankerend beleid.
- Het borgen van de **bluswatervoorziening** en de controle daarop.

5 Beleidscyclus en financiën

5.1 Beleidscyclus

In het raadsprogramma “Ynwenner en bestjoer” stelt de raad dat *veiligheid een kerntaak is van de overheid en in het bijzonder van de gemeente*. De Veiligheidsagenda is een meer uitgewerkte, terugkerende 4-jarige kadernota waarin de gemeenteraad richting geeft aan de veiligheidsthema’s waar extra op geïnvesteerd moet worden. Iedere twee jaar werkt het college hiervoor een plan van aanpak/actieplan uit. De voortgang wordt bewaakt in de jaarlijkse voortgangsrapportages (TURAP).

5.2 Financiën

Veiligheidszorg vindt plaats op nationaal, regionaal en lokaal niveau en wordt gefinancierd uit tal van budgetten. Dit varieert van bijvoorbeeld de kosten voor de politiezorg in Noordoost Fryslân, de regionale brandweer, crisisbeheersing & GGD (Veiligheidsregio Fryslân) tot lokale kosten op het gebied van preventie (budget sociaal domein) of inzet van het ambtelijk apparaat op bijvoorbeeld het gebied van toezicht & handhaving en de 2 fte beleidsadviseurs veiligheid.

Onderstaand overzicht richt zich expliciet op de structurele middelen die onder de begrotingsverantwoordelijkheid van openbare orde en veiligheid (beleidsadviseurs veiligheid) vallen en hiermee worden aangewend om directe uitvoering aan deze veiligheidsagenda te geven.

Begroting Feiligens vanaf 2024 (jaarlijks)	Bedragen
Budget openbare orde en veiligheid ²³	€ 62.123
Jaarwisseling	€ 10.000
Crisisbeheersing	€ 3.684
Zwerfdieren en loslopend vee	€ 31.812
Totaal:	€ 107.619

Uit concept Begroting VRF vanaf 2024 (jaarlijks)	Bedragen
Bijdrage aan de VRF t.b.v. Brandweer	€ 1.075.002
Bijdrage aan VRF t.b.v. Crisisbeheersing	€ 89.571
Totaal:	€ 1.164.573

²³ Het grootste deel van dit budget ligt vast aan financiële bijdragen aan onder andere. slachtofferhulp, burgernet, RIEC, Khonraad, scenarioteam, uitvoering Wvggz, Fier Fryslân

